дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України, 2020. 55 с.

3. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Станом на 10 січня 2024 року. / За заг. ред. Копотуна І.М. Київ: Вид. “Центр учбової літератури”, 2024. 888 с.

Ващук Олеся Петрівна,
професор кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової діяльності Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор

ІНТЕГРАЦІЯ ТАКТИКИ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ ДО СТРУКТУРИ ОКРЕМОЇ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Включення тактики криміналістичної профілактики до структури окремої криміналістичної методики розслідування кримінальних правопорушень має вагоме значення для забезпечення комплексного підходу до боротьби зі злочинністю. Цей елемент не тільки сприяє ефективному розслідуванню злочинів, але й забезпечує їх попередження, що є основою стратегії зниження рівня злочинності в суспільстві.

Одним з основних принципів криміналістики є забезпечення комплексного підходу до розслідування злочинів. Профілактика злочинів є невід’ємною частиною цього підходу, оскільки вона дозволяє виявити і усунути умови, що сприяють вчиненню правопорушень. Включення тактики профілактики дозволяє створити методику, яка охоплює всі етапи боротьби зі злочинністю: від виявлення і розслідування до попередження. В свою чергу, запобігання злочинам шляхом усунення причин та умов їх вчинення значно підвищує ефективність розслідувань. Профілактичні заходи дозволяють знизити кількість нових правопорушень, що в свою чергу зменшує навантаження на правоохоронні органи і дає змогу зосередитися на більш складних і резонансних справах.

Криміналістична профілактика передбачає аналіз причин та умов, що сприяли вчиненню злочинів, що дозволяє не тільки краще розуміти механізми злочинної діяльності, але й виявляти прогалини в існуючій правовій та соціальній системах, які можуть бути використані злочинцями. Тактика профілактики допомагає формувати рекомендації для удосконалення законодавства та практики правозастосування.

Включення профілактики до структури криміналістичної методики також сприяє забезпеченню соціальної справедливості.

Профілактичні заходи, спрямовані на запобігання злочинам, дозволяють зменшити кількість потерпілих злочинів і підвищити рівень безпеки в суспільстві, що відповідає принципам правової держави, де пріоритетом є захист прав і свобод громадян.

Сучасні наукові дослідження та технології відіграють ключову роль у розробці ефективних профілактичних заходів. Використання аналітичних інструментів, систем моніторингу та штучного інтелекту дозволяє створювати прогнози злочинної діяльності та розробляти превентивні стратегії.

Таким чином, включення елемента «Тактика криміналістичної профілактики кримінального правопорушення» до структури окремої криміналістичної методики розслідування є науково обґрунтованим і необхідним кроком, що сприятиме підвищенню ефективності розслідувань, забезпеченню комплексного підходу до боротьби зі злочинністю, аналізу причин і умов вчинення злочинів, забезпеченню соціальної справедливості, використанню сучасних технологій.

Тактика криміналістичної профілактики спрямована на запобігання повторному вчиненню злочинів та зниження рівня кримінальної активності, що досягається шляхом виявлення та усунення причин та умов, що сприяли вчиненню злочину, а також шляхом підвищення рівня обізнаності населення щодо правових наслідків кримінальних правопорушень, включаючи:

1. Виявлення причин та умов вчинення злочинів:

1.1. Аналіз причин та умов, що сприяли вчиненню правопорушення:

1.1.1. Соціально-економічні фактори (вивчення рівня безробіття, бідності, соціальної нерівності та інших економічних умов, які можуть сприяти злочинній діяльності).

1.1.2. Психологічні фактори (аналіз психологічних характеристик правопорушників, таких як агресивність, психічні розлади, вплив наркотичних речовин та алкоголю).

1.1.3. Сімейно-виховні умови (дослідження впливу сімейних конфліктів, недостатньої уваги до дітей, зловживання в сім'ї та інших виховних проблем).

1.1.4. Освітні та культурні фактори (визначення рівня освіти, культурного середовища, доступу до освітніх ресурсів та їхнього впливу на схильність до правопорушень).

1.2. Визначення заходів щодо усунення або мінімізації цих причин та умов:

1.2.1. Економічні заходи (створення робочих місць, підвищення рівня життя населення, підтримка малого бізнесу та підприємництва).

1.2.2. Психологічна підтримка (організація програм психологічної підтримки, реабілітаційних центрів для людей з залежностями, консультацій для сімей).

1.2.3. Освітні програми (підвищення рівня освіти та культури, доступ до освітніх ресурсів, просвітницька робота серед молоді).

2. Розробка рекомендацій щодо запобігання злочинам:

2.1. Формування рекомендацій для органів державної влади:

2.1.1. Розробка та впровадження законодавчих ініціатив (закони, що посилюють відповідальність за певні види правопорушень, та забезпечення їх ефективного виконання).

2.1.2. Розвиток інфраструктури (інвестиції в соціальну інфраструктуру, як-то освітні заклади, спортивні комплекси, культурні центри, що сприяють зайнятості та розвитку молоді).

2.2. Рекомендації для бізнесу:

2.2.1. Соціальна відповідальність бізнесу (створення програм соціальної відповідальності, підтримка освітніх і соціальних проектів).

2.2.2. Забезпечення працевлаштування (підтримка програм працевлаштування для вразливих верств населення, таких як молодь та особи, що повертаються з місць позбавлення волі).

2.3. Рекомендації для громадськості:

2.3.1 Підвищення рівня правосвідомості (проведення інформаційних кампаній про права і обов'язки громадян, наслідки правопорушень).

2.3.2 Просвітницька робота (організація освітніх заходів, тренінгів та семінарів для підвищення обізнаності про правові норми).

2.4. Підвищення рівня контролю:

2.4.1. Моніторинг криміногенної ситуації (використання сучасних аналітичних інструментів для моніторингу та аналізу криміногенної обстановки).

2.4.2. Посилення правоохоронних заходів (розробка і впровадження новітніх методів роботи правоохоронних органів для запобігання злочинам).

3. Проведення профілактичних заходів:

3.1. Організація семінарів та тренінгів для правоохоронців:

3.1.1. Навчальні програми (регулярні навчальні заходи для підвищення кваліфікації слідчих та інших працівників правоохоронних органів з акцентом на новітні методики розслідування та профілактики).

3.1.2. Обмін досвідом (програми обміну досвідом з міжнародними партнерами та участь у міжнародних конференціях).

3.2. Проведення інформаційних кампаній:

3.2.1. Масові заходи (організація кампаній з використанням ЗМІ, соціальних мереж, інформаційних стендів у громадських місцях для підвищення обізнаності про правові наслідки правопорушень).

3.2.2. Цільові програми (розробка та реалізація цільових програм для конкретних груп населення, таких як школярі, студенти, молодь у групі ризику).

3.3. Розробка систем моніторингу та аналізу криміногенної обстановки:

3.3.1. Використання сучасних технологій (впровадження аналітичних платформ і систем штучного інтелекту для аналізу та прогнозування криміногенних тенденцій).

3.3.2. Співпраця з науковими установами (залучення наукових інститутів до розробки і впровадження інноваційних рішень у сфері моніторингу криміногенної обстановки).

4. Співпраця з іншими організаціями та установами:

4.1. Встановлення партнерських відносин з іншими суб'єктами:

4.1.1. Місцева влада (спільні проекти з місцевими органами влади для розробки і реалізації програм соціальної підтримки та профілактики злочинів).

4.1.2. Громадські організації (партнерство з громадськими організаціями для організації освітніх та профілактичних заходів, підвищення рівня правосвідомості громадян).

5.1. Координація дій та обмін інформацією:

5.1.1. Інформаційні платформи (створення спільних інформаційних платформ для обміну даними між правоохоронними органами, державними установами та громадськими організаціями).

5.1.2. Координаційні ради (формування координаційних рад, що включають представників різних відомств та організацій, для розробки і реалізації стратегій профілактики злочинності).

Отже, структура криміналістичної методики розслідування окремих видів кримінальних правопорушень повинна бути комплексною та враховувати всі етапи розслідування від виявлення ознак злочину до проведення профілактичних заходів.

Гора Ірина Віталіївна,
провідний науковий співробітник науково-організаційного центру Національної академії Служби безпеки України, доктор юридичних наук, професор

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ БАЗ ДАНИХ ГЕНОМНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЛЮДИНИ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ

Сучасні наукові відкриття в галузі генетики, зокрема генної інженерії, генетичної ідентифікації людини породжують нові підходи до розгляду й оцінки суспільних відносин, які торкаються можливостей, котрі по суті дають право керувати людським життям на якісно іншому рівні. Зазначене викликає необхідність належного правового